

Številka: 007-67/2016/2

Datum: 26.8.2016

Ministrstvo za okolje in prostor
Sekretariat generalnega sekretarja

Zadeva: Mnenje IP k delovnemu predlogu dopolnitve Stanovanjskega zakona
Zveza: vaš dopis z dne 16. 8. 2016 in priloženo gradivo

Spoštovani,

Informacijski pooblaščenec (v nadaljevanju IP) je dne 16. 8. 2016 prejel osnutek predlaganega novega člena Stanovanjskega zakona, in sicer člena, ki naj bi določal poenostavljen postopek pridobivanja informacij za izračun subvencije za neprofitno najemnino. Kot navajate, so vsi podatki, ki so potrebni za ta izračun, na voljo v informacijskem sistemu, ki je bil vzpostavljen z Zakonom o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (v nadaljevanju ZUJPS), v katerega pa imajo vpogled le CSD in MDDSZ, ne pa tudi občine oziroma stanovanjski skladi. Predlagani člen pa naj bi omogočal vpogled v podatke, potrebne za izvajanje nalog v zvezi z neprofitnimi stanovanji tudi slednjim. V nadaljevanju vam na podlagi 48. člena Zakona o varstvu osebnih podatkov (Ur. l. RS, št. 86/04, 113/05, 51/07 in 67/07, v nadaljevanju ZVOP-1) posredujemo mnenje IP z vidika varstva osebnih podatkov.

Uvodoma opozarjamo, da mora pri vsakem zakonskem urejanju zbiranja in obdelave osebnih podatkov predlagatelj zakona dosledno spoštovati zahteve 38. člena Ustave RS glede tega, da mora biti zbiranje, obdelovanje, namen uporabe, nadzor in varstvo tajnosti osebnih podatkov določeno z zakonom. To pomeni v konkretnem primeru predvsem, da mora zakon določati jasno, dovolj določno in ne preohlapno nabor osebnih podatkov, ki naj bi se zbirali in nadalje obdelovali ter namene, za katere naj bi se osebni podatki zbirali. Prav tako to pomeni tudi, da mora v primeru povezovanja zbirk ali elektronskega dostopa do drugih zbirk osebnih podatkov zakon določati, za katere namene, do katerih podatkov naj bi določen uporabnik ali drug upravljavec dostopal in v primeru povezovanja tudi na podlagi katerega povezovalnega znaka. Podrobneje področje povezovanja zbirk osebnih podatkov ureja ZVOP-1 v členih 84-86.

Besedilo predlaganega člena ureja dva vidika zbiranja in obdelave osebnih podatkov za namene obravnave zahtevkov in oskrbe z neprofitnimi stanovanji. Najprej ureja samo pooblastilo za zbiranje osebnih podatkov v zvezi s tem, v nadaljevanju pa ureja (ni konkretno opredeljeno, za katere uporabnike) pooblastilo za dostopanje (morda celo povezovanje teh zbirk) do informacijskega sistema vzpostavljenega po zakonu, ki ureja uveljavljanje pravic iz javnih sredstev, za namen ugotavljanja dohodkov gospodinjstva in drugega premoženja.

Konkretno naj bi se predlagani člen glasil:

»1. a člen

(obdelava osebnih podatkov)

Država, občina, javni stanovanjski sklad ali neprofitna stanovanjska organizacija, ki po pooblastilu občine zagotavlja oskrbo z neprofitnimi stanovanji, z namenom izvajanja nalog in pristojnosti po tem zakonu in njegovih podzakonskih aktih zbira in obdeluje osebne podatke o najemnikih in drugih udeležencih postopkov oziroma podatke, katere mu sporočijo najemniki, državni organi, organi lokalnih skupnosti ali nosilci javnih pooblastil. Glede ugotavljanja dohodkov gospodinjstva in drugega premoženja brezplačno dostopa in uporablja, z neposredno računalniško povezavo, informacijski sistem, vzpostavljen po zakonu, ki ureja uveljavljanje pravic iz javnih sredstev.«

V zvezi s tem IP opozarja, da:

- v zvezi z zbirko/zbirkami, ki naj bi jih za namene »zagotavljanja oskrbe z neprofitnimi stanovanji, z namenom izvajanja nalog in pristojnosti po tem zakonu in njegovih podzakonskih aktih« vodil/i država, občina, javni stanovanjski sklad ali neprofitna stanovanjska organizacija ni določeno, **ali naj bi šlo za eno nacionalno zbirko**, v katero bi posamezni navedeni izvajalci programov vnašali podatke, **ali naj bi vsak vodil samostojno zbirko in kdo so upravljavci teh zbirk**;
- prav tako v zvezi s to/temi zbirko/zbirkami ni določen **nabor osebnih podatkov**, ki naj bi se na ta način zbirali in obdelovali – zgolj določba »osebne podatke o najemnikih in drugih udeležencih postopkov oziroma podatke, katere mu sporočijo najemniki, državni organi, organi lokalnih skupnosti ali nosilci javnih pooblastil« je bistveno preohlapna in premalo določna, da bi zadostila zgoraj navedenim ustavnih zahtevam;
- zvezi z naborom osebnih podatkov je treba določiti tudi, iz katerih zbirk, katerih upravljavcev naj bi se pridobivali konkretni posamezni (jasno določeni) osebni podatki;
- Enako velja za pooblastilo glede dostopanja (oziroma celo povezovanja te/teh zbirke/zbirk) do informacijskega sistema vzpostavljenega po zakonu, ki ureja uveljavljanje pravic iz javnih sredstev.

V zvezi s tem se IP sprašuje o dejanski potrebnosti dostopanja in obsegu oziroma naboru osebnih podatkov, do katerih naj bi se dostopalo. V kolikor pa je mišljeno povezovanje, je ta pomislek še toliko bolj na mestu. Po mnenju IP bi namreč zelo verjetno za namene obravnave vlog zadoščal zgolj podatek o obstoju določene pravice ali npr. višini neto dohodka na družinskega člana ipd., ali celo zgolj ustrezno potrdilo, ki ga lahko posameznik pridobi in potem priloži sam.

Kot pojasnujete v obrazložitvah, v SZ-1 ni ustrezne pravne podlage za pridobivanje in obdelovanje osebnih podatkov iz uradnih evidenc in zbirk osebnih podatkov, ki štejejo za davčno tajnost, ter občutljivih osebnih podatkov na stanovanjskem področju. Na podlagi ZUPJS so s 1. 1. 2012 prešli postopki subvencioniranja najemnin na centre za socialno delo. Do tega datuma so navedene upravne postopke vodile lokalne skupnosti oz. njihovi javni stanovanjski skladi, pri čemer so vsi deležniki uporabljali enoten računalniški program, ki ga je naročila država.

Stanovanjska zakonodaja, kot še pojasnujete, določa, da se dohodki gospodinjstva upoštevajo v obsegu in na način, določena v zakonu, ki ureja uveljavljanje pravic iz javnih sredstev, kar je mogoče po vašem mnenju v praksi realizirati le na način, da se omogoči uporabo že izdelanega informacijskega sistema po ZUPJS tudi na stanovanjskem področju. Ob koncu leta 2011 sprejeti Pravilnik o spremembah in dopolnitvah Pravilnika o dodeljevanju neprofitnih stanovanj v najem določa, da mora posameznik do vzpostavitve potrebnega informacijskega sistema za prenos in prevzem podatkov sam predložiti potrebne podatke o dohodkih. Dano je tudi navodilo o načinu upoštevanja oz. izračunavanja dohodkov, ki se mora opraviti ročno. Gre za določbo začasne oz. prehodne narave, ki po vaši oceni ni ustrezna podlaga za uporabo predmetnega informacijskega sistema na stanovanjskem področju. Ob tem opozarjate, da gre na stanovanjskem področju za širšo problematiko, izpostavljate problem pridobivanja in obdelovanja osebnih podatkov v vseh postopkih, ki se vodijo po SZ-1 (dodeljevanje neprofitnih stanovanj v najem, dodeljevanje bivalnih enot, preverjanje izpolnjevanja pogojev za upravičenost do nadaljevanja neprofitnega najemnega stanovanja, ...). Pojasnujete, da sedaj pravne osebe na stanovanjskem področju pridobivajo podatke o premoženjskem stanju posameznega prosilca in njegovih družinskih članov pri prosilcih in s prošnjami, naslovljenimi na različne organe ter jih nato ročno preučujejo in preračunavajo. Poleg tega se je v praksi tudi že pokazalo, da zaradi neobstoja zakonske podlage ni mogoče z vpogledi pridobivati podatkov iz evidenc Geodetske uprave RS, podatkov o lastnikih motornih vozil in tudi ne EMŠO, ki je identifikator, na podlagi katerega se pridobivajo podatki o posamezniku iz različnih evidenc.

Nikjer ne opredeljujete, zakaj ne bi mogli v okviru sprememb SZ-1 področja urediti na način, da bi jasno opredelili, na kakšen način oziroma s katerimi dokazili se ugotavlja upravičenost do neprofitne najemnine oziroma, na podlagi katerih podatkov se to ugotavlja. Z vidika poseganja v pravice posameznika do zasebnosti namreč nikakor ne more biti dopustno, da bi se tako širil dostop vseh navedenih organizacij do celotnega sistema informacijskega sistema po ZUPJS. Sistem je bil namreč vzpostavljen za določen namen in kot izhaja iz vaših navedb, bi najverjetneje za odločanje o pravici do neprofitne najemnine navedene organizacije potrebovale zgolj podatek o npr. neto dohodku na člana za npr. preteklo leto, nikakor pa ne vseh ostalih podatkov, ki so v sistemu. Ob tem ne gre zanemariti dejstva, da najverjetneje posamezniki, ki uveljavljajo pravico do neprofitne najemnine oz. stanovanja uveljavljajo tudi posamezne pravice po ZUJPS, zato je zanje po ZUJPS navedeni podatek zelo

verjetno v sistemu. Enako pa bi lahko npr. CSD na podlagi zahteve posameznika izdalo za namen vloge potrdilo o tem.

Strinjamo se z vašimi navedbami, da je treba za ureditev navedene problematike ustrezno dopolniti zakonodajo, zelo verjetno je to najlažje z ustrezno dopolnitvijo SZ-1 ali ZUPJS. Nikakor pa se IP ne strinja, da je primeren način za to preprosto neomejeno omogočanje dostopa vsem navedenim organizacijam do celotnega informacijskega sistema po ZUPJS brez kakršnekoli izvedene ocene učinkov na varstvo osebnih podatkov, s katero bi ugotovili, kako lahko na zasebnosti prijazen način uredite obravnavo postopkov ugotavljanja upravičenosti do subvencije za neprofitno najemnino in posledično obseg zbiranja in obdelave osebnih podatkov, ki je za to nujno potreben ustrezno omejite. Zgolj utemeljitev, da je informacijski sistem po ZUPJS na voljo in bi bilo tehnično najbolj enostavno preprosto še dodatno razširiti krog uporabnikov, ki do njega dostopajo, ter namene njegove uporabe z vidika Ustave RS in ZVOP-1 ni sprejemljiva.

V skladu z navedenim predlagamo, da opravite navedene premisleke in ocene ter besedilo predloga sprememb zakona v skladu s tem ustrezno dopolnite.

S spoštovanjem,

Mojca Prelesnik, univ.dipl.prav.,
Informacijska pooblaščenka

Pripravila:
Alenka Jerše,
namestnica informacijske pooblaščenke